

Työ ja turva -osasto/PV/AT/ea

25.3.2020

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta
TyV@eduskunta.fi

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työttömyysturvalain 11 luvun väliaikaisesta muuttamisesta

Esityksen sisältö ja tausta

Hallituksen esityksen tarkoituksena on turvata lomautettujen toimeentulo sekä sujuvoittaa työttömyysturvajärjestelmän toimeenpanoa COVID-19-pandemian aikana. Tämän edistämiseksi esityksessä ehdotetaan, että lomautettujen työvoimapolitiittisia edellytyksiä ei määraajan aikana tutkita. Lomautetut kuitenkin ilmoittautuisivat nykyisen kaltaisesti työnhakijoiksi työ- ja elinkeinotoimistoon, ja heillä olisi velvollisuus ottaa vastaan työnantajan tarjoamaa työtä. Esitystä sovellettaisiin lomautettuihin, joiden lomautus on alkanut 16.3.2020 tai sen jälkeen.

Esityksen taustalla on työmarkkinajärjestöjen tekemä laajempi sopimus koronakriisistä selviämiseksi. Sopimuksessa esitettiin, että työnantajan olisi lähetettävä vähintään 10 hengen lomautuksista TE-toimistolle ja etuuden maksajalle ryhmälomautusilmoitus, joka sisältäisi tiedot lomautettavista työntekijöistä. Ilmoituksessa mainittujen työntekijöiden olisi katsottu rekisteröityneen työttömiksi työnhakijoiksi. Työtön tekisi etuuden maksajalle työttömyyspäivärahahakemuksen ja etuus maksettaisiin, jos hakemus olisi työnantajan ilmoittamien lomautuspäivien mukainen. Lomautettu voisi halutessaan rekisteröityä erikseen työttömäksi TE-toimistoon ja saada TE-palveluita.

Koronaviruksen aiheuttamien lomautusten todellista ja näin rajua kasvua ei osattu työmarkkinajärjestöjen pikaisella aikataululla tehdyn sopimuksen laatimisen aikaan vielä arvioida. Työn määrä työttömyyskassoissa tulee olemaan vielä viime viikolla ennakoitua suurempi. Ryhmälomautusmenettely lisäisi työttömyysturvan maksajien työmäärää, koska sitä varten ei ole olemassa valmiita järjestelmiä. Sen sijaan työvoimapolitiittisen lausunto siirtyy automaattisesti TE-toimistosta maksajille. SAK pitääkin hallituksen esitystä pääasiassa kannatettavana.

Työnhaun tulee katsoa alkavan tosiasiallisesta lomautuspäivästä

Koronavirustilanteen aikana työllistymistä edistäviä palveluita ei lähtökohtaisesti tarjota ja työllistyminen TE-toimiston tekemän työtarjouksen kautta on epätodennäköistä. On myös epätodennäköistä, että lomautettu aloittaa yritystoiminnan tai opinnot poikkeusolojen aikana.

Esityksen todetaan vähentävän lomautuksista johtuvaa työtä TE-toimistoissa ja siten nopeuttavan työttömyysturvajärjestelmän toimeenpanoa koronavirustilanteen aikana.

Työ ja turva -osasto/PV/AT/ea

25.3.2020

Turvataksemme kuitenkin parhaalla mahdollisella tavalla lomautettujen toimeentulon, tulisi muutosten koskea myös työnhakijana olemista. Lomautettujen työnhaun alkamisen ja oikeuden työttömyysturvaan tulisi katsoa olevan voimassa ensimmäisestä lomautuspäivästä alkaen. Näin pitäisi katsoa myös huolimatta siitä, että rekisteröityminen TE-toimistoon tapahtuisi tätä myöhemmin. Tällä voidaan välttää tilanteet, joissa kriisitilanteessa työmarkkinajärjestöjen sopimuksella mahdollistettu poikkeuksellisen pikainen lomautus aiheuttaa sen, ettei lomautettu ei ymmärrä heti ilmoittautua TE-toimistoon. Näin voi tapahtua erityisesti takautuvissa tilanteissa 16.3.–1.4.2020 lomautetulle, kun hallituksen esityksen ehdottama lainsäädäntö ei ole vielä ollut voimassa.

Voimassaolon tulee olla linjassa muiden muutosten kanssa

Määräaikaisen lain esitetään luonnosversiossa olevan voimassa 30.6.2020 saakka. Asiassa on kuitenkin kyse kokonaisuudesta, johon kuuluu myös työlainsäädännön sekä työttömyysturvalainsäädännön muutoksia. Lomauttamista helpottamista koskevat työlainsäädäntömuutokset on linjattu olevan voimassa 31.7.2020 saakka. Työmarkkinajärjestöt ovat painottaneet, että työttömyysturvaa koskevat parannusehdotukset tulee olla voimassa vähintään yhtä kauan. Näin ollen myös käsittelyssä olevan hallituksen esityksen päättymispäiväksi tulee muuttaa 31.7.2020.

Lisäksi SAK korostaa, että kriisitilanteen jatkuessa määräaikaista lainsäädäntöä tulee olla valmius jatkaa pienellä kynnyksellä.

Työvoimapoliittinen lausunto määräaikaisen lain päättymisen jälkeen

Hallituksen esityksessä työttömyysetuuden maksamisen salliva työvoimapoliittinen lausunto annettaisiin lomautuksen perusteella enintään määräaikaisen lain voimassaolon ajaksi. Jos lomautus jatkuu tämän jälkeen, TE-toimisto selvittäisi, täyttääkö työnhakija muut työttömyysetuuden saamisen edellytykset ja antaisi työttömyysetuuden maksajalle uuden työvoimapoliittisen lausunnon. Uusi lausunto koskisi oikeutta työttömyysetuuteen 1.7.2020 alkaen (SAK:n yllä esitetty näkemys 1.8.2020 alkaen).

Tämä menettely lisää työttömyyskassojen työmäärää huomattavasti niissä tapauksissa, joissa poikkeustilan aikana alkanut lomautus jatkuu myös määräaikaisen lainsäädännön päättymisen jälkeen. Kaikissa näissä tapauksissa TE-toimisto antaisi uuden työvoimapoliittisen lausunnon ja työttömyyskassa joutuisi käsittelemään asian uudelleen, vaikka lausunto mahdollistaisi työttömyysturvan maksamisen jatkumisen ennallaan.

Työ ja turva -osasto/PV/AT/ea

25.3.2020

SAK esittää, että TE-toimiston tulisi antaa lomautetulle työvoimapolitiittinen lausunto toistaiseksi voimassaolevana. Tällöin määräaikaisen lainsäädännön loppuessa TE-toimisto tutkisi yhä lomautettuna olevan työvoimapolitiittiset edellytykset kuten hallituksen esityksessä, mutta maksajille ei tarvitsisi antaa uutta lausuntoa, jos työttömyysturvan maksamista voidaan jatkaa. Tämä helpottaisi työttömyyskassojen työpainetta ja sujuvoittaisi lomautettujen työttömyysturvan jatkumista.

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry

Lisätiedot

Työvoimapolitiittinen asiantuntija Alli Tiensuu, SAK ry, alli.tiensuu@sak.fi
Sosiaaliasioiden päällikkö Pirjo Väänänen, SAK ry, pirjo.vaananen@sak.fi